

Bibliographic Data

Author	ဇော်ဂျီ	Zawgyi	Jo' gyi'	Art. ZG0002
Article Title	ပုဂံခေတ် ဗုဒ္ဓဝင် ပန်းချီ Buddhist Painting in Bagan Pugam khet' Buddha van' pan'' khyi'			
Title (Book/Serial)	ဆရာဇော်ဂျီ စာပေါင်းချုပ် ပထမတွဲ Collected Works of Saya Zawgyi, Vol.1			
Issue and Volume				
Edition				
Place/ Publisher				
Distributor	Union of Myanmar Literary and Journalist Organization			
Ed. Date	1993			
Pagination	p. 9 - 14			
Annotation	Buddhist art developed in Pagan. Scenes from the life of the Buddha were drawn on the walls of Kubyaukgyi, Abheyadana and other temples in Bagan. These Buddhist paintings are the beginning of Myanmar texts on the life of Buddha, such as "Marlarlingarya" and Zinattha Pakathani.			
Subject Terms	1. Painting - Myanmar - Bagan period 2. Buddhist Art			
Key Words	Bagan			

ပုဂံခေတ် ဗုဒ္ဓဝင်ပန်းချီ

၁၉၅၁-ခုနှစ် လွန်ခဲ့သော မေလတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှပဟိုပန်းချီကော်မတီကကြီးမှူး ရှိပန်းချီပြုစုတစ်ခု ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုပန်းချီ ပြုစု တွင် နိုင်ငံခေတ် အစိုးရ ကမ္ဘာ့ ကျောက်စာဌာန၏ အကူအညီဖြင့် ပုဂံ ခေတ် ပန်းချီကားပေါင်း ခုနစ်ဆယ်ကျော် မျှ တင်ပြနိုင်ခဲ့လေသည်။ ထို ပန်း ချီ ကား များအနက် ပုထိုးသမား၊ အပါယ်ရတနာ၊ ဂူပြောက်ကြီး၊ ကျန်စစ်သားဥမင်၊ ဘုရား သုံးဆူ၊ နန္ဒမညဘုရား တို့မှ ကူးယူထား သောပန်းချီကားများသည် အထူးထင်ရှား လေသည်။

ပုထိုးသမား၊ အပါယ်ရတနာ၊ ဂူပြောက် ကြီးဘုရားတို့မှ ကူးယူထားသော ပန်း ချီ ကား များ ကို ကျန် စစ် သား မင်း ကြီး၊ အလောင်းစည်သူမင်းကြီးတို့ လက် ထက် မြန်မာသက္ကရာဇ် လေးရာကျော် ငါးရာခန့် တွင် ရေးဆွဲသည်ဟု ယူဆ ကြလေသည်။ ဘုရားသုံးဆူ၊ နန္ဒမညဘုရားတို့မှ ကူး ယူ ထားသော ပန်းချီကားများကို နရသူမင်း၊ နရသိင်္ခမင်း၊ နရပတိစည်သူမင်းတို့ လက် ထက် မြန်မာ သက္ကရာဇ် ငါး ရာ ကျော် ခြောက်ရာခန့်တွင် ရေးဆွဲသည်ဟုယူဆကြ လေသည်။ ကျန်စစ်သားဥမင်မှကူးယူထား သော အချို့ပန်းချီကား များကို တရုတ် ပြေးမင်းနရသီဟပတေ့ လွန်ပြီး၍ နောက် နှောင်း သော ခေတ်၊ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ခြောက်ရာကျော်တွင်ရေးဆွဲသည်ဟု ယူဆ

ကြလေသည်။ ထို့ ကြောင့် ပန်းချီပြုစု၍ တင်ပြခဲ့သော ပုဂံခေတ် ပန်းချီကားများ သည် အရေအတွက်အားဖြင့်နည်းသည်ဟု ဆိုရသော်လည်း ပုဂံ ကောင်းစားသော ခေတ် တစ်ခေတ်လုံး၏ ပန်းချီ ရေးနည်း၊ ပန်းချီသဘောတို့ကို ယေဘုယျ အားဖြင့် ရှိ ငုံ့ ၍ သိနိုင်ကောင်း၏ဟု ယူ ဆ ဖွယ် ရှိလေသည်။

ပုဂံခေတ် ပန်းချီ ဆရာတို့ ရေးဆွဲ ခဲ့သော အကြောင်းအရာ အမျိုးမျိုးကို လိုက်၍ ပုဂံခေတ် ပန်းချီကို ရှစ် ခန်း ခွဲမည် ဆိုပါက ခွဲနိုင်လေသည်။ သို့ရာတွင် ပန်းချီပြုစု၍ တင်ပြခဲ့သမျှသော ပန်းချီ ကားများကိုထောက်သဖြင့်ခုနစ်ခန်းသာ ခွဲ ၍ရလေသည်။ ထိုခုနစ်ခန်းမှာ (၁)ဗုဒ္ဓဝင်၊ (၂) မဟာယာန ဘုရားလောင်း များ၊ (၃) တန္တရယာန ဘုရားလောင်း များ၊ (၄) မြဟ္မဏနတ်ဘုရားများ၊ (၅) သီတင်း သည်ဘုရားဖူးများ၊ (၆) ကနုတ်ပန်းများ၊ (၇) အထွေထွေဟူ၍ခွဲနိုင်လေသည်။ အဋ္ဌမ မြောက် အခန်းသည် ဇာတ်နိပါတ်ခန်း ဖြစ်သင့်လေသည်။ ခုနစ်ခန်းအနက် ဗုဒ္ဓ ဝင်ခန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုဂံခေတ်မှ ယခုတိုင် ဩဇာညောင်းလျက် ရှိသည်ဟု ယူဆအပ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာ ဘုရားတကာဘုရားအမ၊ ငကျောင်းတကာ၊ ကျောင့်အမတို့သည် ဘုရားတန်ဆောင်း ကျောင်းများကိုဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော

အခါ ဗုဒ္ဓဝင်အခန်းခန်းကို ပန်းပုဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ ပန်းချီဖြင့်သော် လည်းကောင်း အများအားဖြင့် ထည့်ချင်ကြ သေးလျက် ရှိသည်ကိုထောက်၍ သိနိုင်လေ သည်။ ဘုရားတန်ဆောင်း ကျောင်းများ သို့ ရောက်လာကြကုန်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝင် မြန်မာမိခင်ဇင်တို့သည် မိမိတို့သား ငယ်သမီးငယ်တို့အား ထိုဗုဒ္ဓဝင် အခန်း ခန်းကို လက်ညှိုးညွှန်ပြသ၊ ပြောဟော ချင်ကြသေးလျက်ရှိသည်ကို ထောက်၍ သိ နိုင်လေသည်။ ထိုသားငယ် သမီးငယ်တို့ ကလည်း ထိုသို့ပြသ ပြောဟောသည်ကို နှစ်ခြိုက် နားထောင် ချင် ကြ သေး လျက် ရှိသည်ကိုထောက်၍ သိနိုင်လေသည်။ ထို ဘုရားတန်ဆောင်းကျောင်းတို့သည် တစ် နည်းဆိုရသော် ပုဂံခေတ်မှ မျက်မှောက် ခေတ်တိုင်အောင် ဗုဒ္ဓဝင်အနုပညာပြခန်း ဗိမာန်သဗ္ဗင်္ဂဖြစ်သည်ဟုဆိုသော် ဆိုသင့် လေသည်။ ထိုကဲ့သို့သောပြခန်းဗိမာန်မျိုး တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် ရှိခိုးခြင်း၏တည် ရာ၊ မြတ်နိုးခြင်း၏တည်ရာဖြစ်လာရသည် ဟုလည်း ဆိုသော် ဆိုသင့်လေသည်။

ထိုမျှသာ မကသေး၊ တို့ကဲ့သို့သော ပြခန်းဗိမာန် မျိုးတို့ကို အကြောင်း ပြု၍ တက္ကသိုလ် တွေးတောကြံဆသောအလေ့ အလာလည်း ထွန်းကားခြင်း ဖြစ်ခဲ့တန် ရာသည်။ အမြင်အသိရှိသော ဝတ္ထုရေး ဆရာကြီး ဦးလတ်သည် ထိုအလေ့အလာ မျိုးရှိတတ်သည်ကို ရှေ့ပြည်စိုး ဝတ္ထုတွင် ဦးစူဝံ၊ မောင်မောင်စိုးတို့ မဟာ မြတ်မုနိ ဘုရားဖူးခန်း၌ သရုပ်ဖော် ခဲ့လေသည်။ ဖော်ပုံမှာ—

မောင်မောင်စိုး မှာ (မဟာမြတ်မုနိ) တန်ဆောင်း၌ ရေးထားသော အရုပ်ကား တို့ကို လှည့်ပတ်ကြည့်ရှုလျက်နေလေသည်။ ဤသို့လှည့်၍ကြည့်နေရာတွင် ဂေါတမ မြတ် စွာဘုရား၏ ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်းမှဘုရား

အဖြစ်သို့ တိုင်အောင်သော အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရေး၍ထားသောအရုပ်ကားတွင် ဂေါတမ မြတ်စွာ ဘုရား သခင်သည် မောဓိပင် နှင့် ရွှေပလ္လင်ကို အောင်တော် မူသော အခန်း၌ မာရိနတ် စစ်သည် အပေါင်းတို့ နှင့် ခြံရံသော အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ဝသုန္ဓရ ခေါ်သော မြေစောင့်နတ်သည် ဆံရည်ကို ညှစ်၍ သက်သေခံနေသည်ပုံကို မြင်လျှင် အဘိုးဝံဘက်သို့လှည့်၍ ဤသို့မေးလေ၏။ အဘိုးဝံ (မောင်) ဘုရားပုထိုးတို့၏ရှေ့မှာ တံခွန်တိုင်၏ အရင်းသည် ဝသုန္ဓရနတ်က ဆံရည်ညှစ်၍ သက်သေခံဟန်အရုပ်များကို ထုလုပ်ထားတာတွေ့ရပါတယ်။ ယခုသည် ကားထဲမှာလဲ ဝသုန္ဓရနတ်က ဆံရည်ညှစ် နေတဲ့ဟန်များ မြင်ရပါတယ်။ သည်ဟာ အမှန်ပဲလားဟုမေးလျှင်အဘိုးဝံကမောင်၊ သည်နေရာမှာ “အဝေတနောပိဗန မဟာ ပထဝီသက္ကိ”ဟူ၍သာ ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင် တို့၌ တွေ့ရှိဖူးပါတယ်။ အဓိပ္ပာယ်မှာတော့ စိတ်မရှိသော မဟာပထဝီမြေကြီး သက် သေခံကြောင်းသာ ဆိုပါသည်။ မြေစောင့် နတ်သားသည် ထွက်၍ ဆံရည်ညှစ်လျက် သက်သေခံသည်ဟု ပြောဆိုပြုလုပ်ကြခြင်း မှာ သင့်မည်မထင်ပါဘူး မောင်ရယ်ဟု ပြောပြီးလျှင် တန်ဆောင်းမှ အနောက်ဘက် သို့ မတ်တတ်ရပ်၍ ကြည့်နေလေသည်။

တအောင်ကြာပြန်လျှင် မောင်မောင်စိုး က တစ်ဖန် ဤသို့မေးပြန်လေ၏။ အဘိုးဝံ (မောင်) မာရိနတ်နှင့် ဗြဟ္မာတို့ ဘယ်သူ ကသာ၍ တန်ခိုး ကြီးကြပေလိမ့်မတုန်း၊ (ဗြဟ္မာကကြီးတာပေါ့ မောင်ရယ်)၊ နို့ဒါ ဖြင့် အဘိုးဝံရယ်၊ မာရိနတ်မင်းသည် စစ် သည် အပေါင်းတို့နှင့် ပလ္လင်ကိုလာ၍ လှ သောအခါ ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့သည် တစ် စုံ တစ်ယောက်သောသူမျှ ရပ်တည်၍ မနေ နိုင် သိကြားမင်းလည်း ဝိဇယတ္တရခရသင်း ကို ကုန်းပိုး၍ ပြေးသတဲ့။ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာ ကြီးလည်း ထီးဖြူကိုကိုင်၍ ပြေးသတဲ့။

မာရ်နတ်မင်းထက် တန်ခိုးကြီးသည် ဆိုလျက် ဘယ် အတွက်ကြောင့် ထွက်ပြေးရပါသလဲဟုမေးလျှင်၊ အဘိုးခံက ကျမ်းဂန်က ဘယ်လိုကြောင့်ရယ်လို့ဖြင့် မပြေပေဘူး။ သို့သော်လဲ လူမိုက်တို့ကိုဝေးစွာရှောင်ကြဉ်ရမည်ဟုဆိုသော အ၊ သေဝနာစ ဗာလနံ ပုဒ်အရနှင့် ပြေးကြသည့် လက္ခဏာနှင့် တူပါတယ်ဟု ပြောဆိုသော အဆိုးတွင် အမရပူရရှိဟောင်းဘက်သို့ စောင်းလှည့်၍ ကြည့်နေပြန်လေ၏။

အထက်ပါ အဘိုး ဦးဝင်၊ မောင်မောင်စိုးတို့ ဘုရားပူးခန်း အမူအရာသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရားတန်ဆောင်း ကျောင်းများ၌ မကြာခဏ မြင်နိုင် ကြားနိုင် သိနိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာတို့၏ ကိုယ်နှုတ် နှလုံးအမူအရာ တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုအပ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓဝင်အရုပ်ကားကို အကြောင်းပြု၍ တက္ကသီလ တွေးတော ကြံဆသော အလေ့အလာ ရှိသည်ဟုသော အချက်သည်လည်း ထင်ရှားလေသည်။ ထိုအမူအရာ၊ ထိုအလေ့အလာမျိုးသည် ပုဂံခေတ်ကလည်း ရှိခဲ့တန်ရာသည်။ အင်းဝခေတ်ကလည်း ရှိခဲ့တန်ရာသည်။ တောင်ငူ၊ ဟံသာဝတီ၊ မြောက်ဦး၊ အမရပူရ၊ မန္တလေးခေတ် တို့ကလည်း ရှိခဲ့တန်ရာသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝင်ခန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုဂံခေတ်မှယခုတိုင် ဩဇာညောင်းလျက်ရှိသည်ဟု ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။

ပုဂံခေတ် ပန်းချီဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဝင်ဟု ဆိုရာတွင် ဒီပင်္ကရက္ခောညအစ ကဿပအဆုံးရှိသော ဗုဒ္ဓဝင်ကိုဆိုလိုသည် မဟုတ်ချေ။ ဂေါတမ ဗုဒ္ဓဝင်ဖြစ်စဉ် ဇာတ်လမ်းကိုသာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်လေသည်။ ပုဂံတွင် ထို ဗုဒ္ဓဝင် ဇာတ်လမ်းကို အနုပညာဖြင့် ပထမအကြိမ် အသေးစိတ် ဖွဲ့နွဲ့ခဲ့သည်မှာ ကျန်စစ်သားမင်းကြီး တည်တော်မူအော အာနန္ဒာဘုရားရှိ ပန်းတော့လက်ရာများ၌ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ ထိုလက်ရာများ

တွင် အလောင်းတော် သေတကေတုနတ်သားဘဝမှ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသည့် အထိ အခန်းခန်း စုံလင်လှသည် ဖြစ်ရာ နောက်နှောင်းသော ပုဂံခေတ် ပန်းတော့ဆရာ၊ ပန်းချီဆရာ တို့သည် ထိုလက်ရာများကို စံထုံး ပြုဖွယ် ရှိသည်ဟု ယူအပ်လေသည်။ ဗုဒ္ဓဝင် အခန်းခန်းကို ဖွဲ့နွဲ့ရာတွင် နှစ်မျိုးရှိသည်ဟုဆိုလေသည်။ တစ်မျိုးမှာ ဗုဒ္ဓဝင်အခန်း တစ်ခုကို ပင်မပြု၍ နှစ်သက်ရာ အခြားအခြားသော အခန်းများကို ထိုပင်မအခန်းအား အရန်ပြုကာ ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ မောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင် အောင်ခန်းကို ပင်မ အခန်း ပြု၍ ဖွားတော်မူခန်း၊ ဝိဂဒါဝုန် တော၌ ဓမ္မစကြာ ဟောခန်း၊ နာဠာဂီရိဆင် ချွတ်ခန်း၊ တာဝတိံသာမှ ဆင်းကြွခန်း၊ သာဝတ္ထိ ပြည် တန်ခိုးပြာဠိဟာပြခန်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြခန်းတို့ကိုပင်မအခန်း၏ ထက်အောက်ဝန်းကျင်၌ အရန်ပြု၍ ပြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ကျန် တစ် မျိုး မှာ လုံးချင်းအခန်းများဖြစ်လေသည်။ အမိအရမရှိ၊ နှစ်သက်ရာ သီးခြားအခန်းတစ်ခုကို ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်လေသည်။

ပုဂံခေတ်အနုပညာဆိုင်ရာဗုဒ္ဓဝင်အခန်းခန်းများတွင် ဖွားတော်မူခန်း၊ မောဓိပင်နှင့်ရွှေပလ္လင် အောင်တော်မူခန်း၊ ဓမ္မစကြာ ဟောခန်း၊ နာဠာဂီရိဆင်ချွတ်ခန်း၊ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းချွတ်ခန်း၊ အာဠာဝကချွတ်ခန်းတို့သည် အများအပြားပုံသွင်းထုထွင်းရေးဆွဲလေ့ရှိသော အခန်းများဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေသည်။ ဤအချက်ကို ထောက်သဖြင့် ပုဂံသူပုဂံသားတို့သည် ထိုအခန်းများကို ပိုမို နှစ်သက် ကြသည်ဟု ဆိုအပ် လေသည်။ အထက်ပါအခန်းများတွင်ဖွားတော်မူခန်းနှင့် ဓမ္မစကြာ ဟောခန်းတို့သည် နိဗ္ဗာန်တရား၏ လင်းရောင်ခြည်သည် မိုက်မလင်းသော လောကသို့ အကယ်အတင် ရောက်လာသော သဘောဟု ယူသော် ရကောင်းအံ့သို့ ရှိလေသည်။ ကျန်အခန်း

များသည် နိဗ္ဗာန်တရား၏ရန်ကို အကြည်အသာ နှိမ်နင်းလိုက်သော သဘောဟု ယူသော် ရကောင်းအံ့သို့ ရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံသူ ပုဂံသား ထိုသည် ထိုသဘောနှစ်ရပ်ကို ပိုမို နှစ်သက်သည် ဟူ၍လည်းဆိုအပ်လှလေသည်။ ထိုသဘောနှစ်ရပ်ကို ထောက်သဖြင့် မြတ်စွာဘုရားအား ဘုံသုံးပါး၏ ဆရာအဖြစ် ကြည်ညိုဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ရန်အပေါင်းကို အောင်သူအဖြစ် ကြည်ညို ချီးကျူးခြင်း ထိုသည် ပုဂံသူ ပုဂံသားတို့၏ သာသာရေး စိတ်ဓာတ်၌ ကဲနေသည်ဟုယူသော် ရသင့်လေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ပုဂံတွင် ဟိနယာန (ထေရဝါဒ) ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားလာသော ကြောင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ချီးကျူးခြင်းတစ်မျိုးပင် ဖြစ်တန်ရာသည်။

ပုထိုးသမား ဘုရားမှပုံသည် မြတ်စွာဘုရားလောင်း ဇွားတော်မူခန်း နယ်နိမိတ်တွင် အကျုံးဝင်သောပုံ ဖြစ်လေသည်။ ကာဠုဒေဝီလ ရသေ့သည် ဘုရားလောင်း ဇွားမြင်ကြောင်းကို ကြားလေရာ သုဒ္ဓေါဓန မင်းကြီး နန်းတော်သို့ဝင်၍ ဘုရားလောင်းအား ပူးမြင်လိုကြောင်း မိန့်လေသည်။ သုဒ္ဓေါဓနမင်းကြီးသည် သားတော် ဘုရားလောင်းအား တန်ဆာဆင်၍ ဝိမိ၏ ဆရာရသေ့အား ရှိခိုးစေခြင်းငှာ ရှေ့သို့ဆောင်လေသည်။ ထိုအခါ ကာဠုဒေဝီလ ရသေ့သည် ဘုရားလောင်း၏ ရှိခိုးခြင်းကို ခံယူမိခဲ့သော် ဦးခေါင်းခုနစ်စိတ် ကွဲမည်ကို စိုးရိမ် သဖြင့် ဘုရားလောင်းအား ရှိခိုးအံ့သောငှာလက်အုပ်ချီလေသည်။ ဤပုံတွင် သုဒ္ဓေါဓနမင်းကြီးသည် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဘုရားလောင်းအား လက်၌ အသာအယာတင်၍ ရှေ့သို့ဆောင်နေ သည် ကို မြင်ရလေသည်။ ကာဠုဒေဝီလရသေ့သည် မျက်လွှာချ၍ ဘုရားလောင်းအား ရှိခိုးနေသည်ကို မြင် နိုင် လေ သည်။ သုဒ္ဓေါဓန

မင်းကြီးနောက်တွင် ခစားနေသူများမှာ မိဖုရားငယ် အခြွေအရံများပင် ဖြစ်တန်ရာသည်။

နောက် ခံ တွင် နန်း တော် ပြာသာဒ်ဆောင်ကိုမြင်နိုင်လေသည်။ အမိုးသုံးထပ်လည်ပေါ်ဆောင်ဖြစ်၍ မုခ်ဒုရင်၊ ထောင့်ဒုရင်တို့လည်းပါလေရာ နောင်အခါမြန်မာမင်းတို့ ပုံစံယူသော ပုဂံခေတ် နန်းတော် ပြာသာဒ်ဆောင်ဖြစ်သည်ဟု ယူသင့် လေသည်။ သစ်ပင်နှစ်ပင်သည် ကွမ်းသီးပင်နှင့် တူလေသည်။ ကွမ်း၊ ကွမ်းသီးတို့သည် ပုဂံခေတ်မှစ၍ အခရားပါသော ရွက်မျိုး သီးမျိုးဖြစ်လေသည်။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများအရ ဥယျာဉ်များ၌ ကွမ်း၊ ကွမ်း သီးများစိုက်ဟန်တူကြောင်း၊ ပုဂံသူပုဂံသားတို့ ကွမ်းစားတတ်ဟန် တူကြောင်း၊ ထို ကွမ်းစားသောအလေ့ကို အိန္ဒိယမှ ယူလာဟန် တူကြောင်း၊ ကွမ်းသီးများကို ဝါးကျည်တောက်၌ထည့်၍ ရောင်း ထတ် ဟန် တူကြောင်း၊ ဘုရား၌ကွမ်းယာတင်တတ်ဟန် တူကြောင်း အဆိုရှိလေသည်။ ကွမ်းနှင့် ကွမ်းသီးသည် ထိုမျှအခရားပါသော အသုံးအဆောင်အဖွယ်အရာဖြစ်လေရာ ပုဂံခေတ် ပန်းချီဆရာသည် ကွမ်းသီးပင်ကို အခရားမပေးဘဲ မနေတန်ရာ၊ ကွမ်းသီးပင်၌ နှစ်သက်ခြင်းပင်ရှိတန်ရာသည်။ ထို့ ကြောင့် ပုံတွင်ပါရှိသောသစ်နှစ်ပင်အား ကွမ်းသီးပင်ဟူ၍ ကော်ဆိုနိုင်လေသည်။

အပါယ်ရတနာဘုရားမှ ပုံသည် မောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်အောင်ခန်း နယ်နိ မိတ်တွင် အကျုံးဝင်သောပုံ ဖြစ်လေ သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် မောဓိပင်ကိုအနောက် ပြုပြီးလျှင် မြက်ရှစ်ဆုပ်မှ ဖြစ် လာ သော ပလ္လင်ထက်ဝယ် ငါသည်ဘုရားအဖြစ်သို့ မရောက်ဘဲ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ နေတော်မူခြင်းကို မဖျက်ဟုဆို၍ နေတော် မူ လေ သည်။ ထိုအခါ မာရ် နတ် သား သည် ဝိမိ၏မာရ်စစ်သည်ဗိုလ်ပါအလုံးအရင်းနှင့်

တကွ လာလတ်၍ ပလ္လင်ကိုလှအံ့သောငှာ အမျိုးမျိုးသော အားထုတ် တိုက်ဖျက်ခြင်း ကိုပြုလေ သည်။ အ ဆုံး တွင် မြတ် စွာ ဘုရားသည် မိမိ၌ဒါနပါရမီ ဖြည့်တော်မူခဲ့ သည်၏အဖြစ်ကိုပြလိုသဖြင့် သင်္ကန်းတော် တွင်း မှ လက် ယာ လက် ကို ထုတ် ၍ သက် မဲ့ ဖြစ်သော မြေ ကြီးကို သက်သေ တည်စေလေရာ မာရ်နတ်နှင့်တကွသော မရိစစ်သည် အပေါင်းသည် ပြေးလွှား ဝှောက်ကွယ် ကြရလေကုန်သည်။ ပုံတွင် မြေကြီးက သက်သေခံဟန်ကို ဥပစာ တင် စားသော သဘောဖြင့် ဝသန္တရေ နတ် သား ဆံရည်ညှစ်ဟန် ပန်းချီရေးဆွဲထား သည်ကို မြင်နိုင်လေသည်။ ဤပုံသည် ဗောဓိပင်နှင့် ရှေ့ပလ္လင် အောင်ခန်း ပင်မ ပုံကို ရန်၍ ရေးဆွဲသော အရန်ပုံ ဖြစ်ဟန် တူပေလေသည်။ ဤပုံတွင် ဝသန္တရေနတ်သား ကိုယ်နေ အယဉ်အကြော၊ ဆံနေ အန္တ အပျောင်း၊ ဆံရည်ညှစ်ဟန် အသာအယာ သဘောတို့သည် နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်လေ သည်။

ဂူပြောက်ကြီး ဘုရားမှ ပုံသည် ပုဂံသူ ပုဂံသားတို့၏ ကြည်ညို ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ကြည်ညို ချီးကျူးခြင်း နှစ်မျိုး လုံး ကို တစ်နည်း ဖော်ပြထားသော ပုံဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်လေသည်။ မြတ် စွာ ဘု ရား သည် ဝါတွင်းကာလတွင် တာဝတိံသာ နတ် ပြည်သို့ တက်၍ မယ်တော် မာယာ နတ် သားအား လည်းကောင်း၊ နတ်ပရိသတ် အားလည်းကောင်း အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောတော် မူပြီးနောက် သီတင်းကျွတ် လပြည့်နေ့တွင် သဗ်ဿနဂိုရ်သို့ ဆင်းကြွ တော်မူလေသည်။ ထိုအခါ သိကြားမင်း သည် ရှေ့စောင်းတန်း၊ ငွေစောင်းတန်း၊ ပတ္တမြား စောင်းတန်း တို့ကို ဖန်ဆင်း၍ မြတ်စွာဘုရားအားပတ္တမြားစောင်းတန်းမှ အတင့်အတယ် ဆင်းကြွ စေ လေ သည်။

သိကြား၊ နတ်၊ မြဟ္မာတို့ကား ရှေ့စောင်း တန်း၊ ငွေစောင်းတန်းမှ သက်ကြသည်ဟု ဆိုလေသည်။ မြတ်စွာဘုရားအား ခြံရံ၍ သက်ကြရာတွင် ပဉ္စသိင်္ခ နတ်သားသည် နတ်စောင်းကို ပိုက်၍ လိုက်၏။ ဂန္ဓဗ္ဗနတ် တို့သည် နတ်စောင်းသံပြု၍ လိုက်၏။ မာ တလိ နတ်သားသည် စာမဓိသားမြီးယပ်ကို တလှဲလှဲ ယပ်၍ လိုက်၏။ မြဟ္မာကြီးသည် ထီးမိုး၍ လိုက်၏။ ဤပုံတွင် စောင်းတန်း သုံးသွယ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရား သက်ဆင်း လာဟန်ကို မြင်နိုင်သည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ရတနာဦးထိပ်ဖြစ်သောကေတုမာလာကိုပြ ထားသည်။ သားမြီးယပ်ကိုင်သူသည် မာတ လိဖြစ်သည်။ မာတလိနောက်တွင် သိကြား လက်အုပ်ချီလျက် ပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား နောက်တွင် မြဟ္မာကြီး ထီးမိုးလျက် ပါ သည်။ စောင်းတန်းကို လှေကားသဗ္ဗယ် ထောင့်တန်း မကျတကျ ရေးပြထားသည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေရင်းတော် လက်ယာ ဘက်၌ စည်းကမ်းပုံ တိမ်နောက်ခံဖြင့် နတ်သား ကိုယ်တစ်ဝက်ကို ပြထားသည်။ နတ်ပရိသတ်တို့ အစုံအညီ လိုက်ပါကြ သည် ကို မြတ် စွာ ဘု ရား ၏ ဦး ထိပ် ဝဲယာရှိ စည်း ကမ်းပုံ တိမ် နှစ် လိပ် မှ နတ်သားတို့၏ ကဟန် လက်များကိုသာ ထုတ်၍ အကျဉ်းနည်းဖြင့် ပြထားသည်။ ယာဘက်ရှိ လက်တစ်ဖက်သည် ရှေ့တံခွန် ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ငွေတံခွန်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ ပုလဲတံခွန်ကိုသော်လည်း ကောင်း ကိုင်ဆောင်ထားသည်။ ဝဲဘက်ရှိ လက်နှစ်ဖက်သည် ဝိဇယုတ္တရေခရုသင်းများ ကို ကိုင်ဆောင်ထားသည်။ နတ်အပေါင်း တို့ ကြည်လင်ရှင်ပြသောသဘောကို ကွက် လပ်များတွင် သော်ကပန်းများကို ထည့် သွင်း၍ ပြထားသည်။ အလှအပတန်ဆာ ဆင်ထားသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်လေသည်။ ဝါတွင်းကာလပတ်လုံး တာဝတိံသာ၌ သီတင်းသုံး၍ ဝါကျွတ်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် လူ့ပြည်သို့ မြတ်စွာဘုရား သက်ဆင်းလာ

ခြင်းသည် လူတို့အဖို့ ကြည်ညို ဝမ်းမြောက် စရာ ဖြစ်သင့်လေသည်။ နတ်ဗြဟ္မာတို့ ခြံရံ၍ ဆင်းကြွ လာခြင်းသည် လူတို့အဖို့ ကြည်ညိုချီးကျူးစရာပင် ဖြစ်သင့်လေသည်။ ဤပုံကို ဖူးမြင်ရသော ပုဂံသူ ပုဂံသားတို့ အဖို့မှာလည်း ဤအတိုင်းပင် ဖြစ်တန်ရာ သည်။

အလုံးစုံသော ပုဂံခေတ် ဗုဒ္ဓဝင် ပန်းချီ သည် မာလာလင်္ကာရ၊ ဇိနတ္ထပကာသနီ တို့၏ အရှုဏ် ရောင်ခြည် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသင့်လှပေသတည်း။

၇၀၀။ အတွဲ ၅၊ အမှတ် ၅၁
၁၉၅၁၊ ဩဂုတ်လမှ-